

LiveFIN ry:n esitys elävän musiikin vapaan kentän tukimalleiksi

Johdannoksi

Elävä musiikki – klubit, keikkapaikat, festivaalit, konsertit ja konserttitalit ovat keskeinen osa suomalaista kulttuuria. Ne ovat matalan kynnyksen kulttuuritoimintaa, jonka äärelle on helppo tulla. Elävän musiikin toimijat luovat elinkeinoja ja ovat vaikuttavia tapahtumateollisuuden tekijöitä. Ala on merkittävä työllistäjä muiden kulttuuri- ja tapahtuma-alojen joukossa.

Suomessa järjestettävät rytmimusiikkitapahtumat tavoittivat lähes 10 miljoonaa kävijää vuosittain ennen koronapandemiaa. Pandemia vaikutti oleellisesti kävijämääriin, mutta sen jälkeenkin elävän musiikin ystävät ovat taas löytäneet musiikkitapahtumien pariin. Esimerkiksi vuonna 2022 elävän musiikin tapahtumissa käytiin lähes 7,5 miljoonaa kertaa, vaikka koko toimintavuosi ei suinkaan ollut koronarajoituksista vapaa.

LiveFIN ry on suomalaisen elävän musiikin vapaan kentän edunvalvontajärjestö. LiveFIN edustaa musiikkitapahtumien järjestäjiä, klubeja ja keikkapaikkoja, konsertti- ja kulttuuritaloja, rytmimusiikkifestivaaleja sekä elävän musiikin välittäjäporrasta – ohjelmatoimistoja, agentteja ja managereja. Yhdistyksellä on yli 70 jäsentä.

LiveFIN on valmistellut esityksen elävän musiikin vapaan kentälle soveltuvista uusista julkisen tuen malleista. Tukimallien valmistelun tärkeimpänä kriteerinä on ollut elävän musiikin vapaan kentän toimijoiden halu uudistaa omaa ja alansa toimintaa. Toiminnan kehittyminen ja uudet avaukset ovat alan toimijoille keskeisiä arvoja, joiden taustalla on halu tavoittaa myös uudenlaisia yleisöjä. Yleisöt ovat koko elävän musiikin ekosysteemin lähtökohta elinehto, ja siksi toiminnan tapojen tulee kehittyä yleisöpohjien uudistumisen mukana. Markkinavetoisen elävän musiikin yksityissektorin mahdollisuudet kehittää yleisötyötään eivät koskaan ole olleet yhdenvertaisia valtionosuusjärjestelmän tukemien kulttuurilaitosten kanssa.

Kulttuurin valtionosuusjärjestelmän taustalla olevaa lainsäädäntöä tulee jatkossa arvioida kriittisesti, jotta kulttuurin rahoitus vastaisi dynaamisen toimintakentän tosiasiallisia tarpeita ja jotta kulttuurin rahoituksen tulevaisuus ei olisi sementoitu menneeseen maailmaan.

On huomionarvoista, että elävän musiikin alan keskeisenä tavoitteena on panostaa juuri ydinosaamiseensa eli elävän musiikin tarjoamiseen. Esimerkiksi pandemia-aikana esille nousseet uudet kokeilut – striimit ja virtuaalikeikat eivät ole niitä uusia toimintamalleja, joihin tukimalleja on nyt ensisijaisesti hahmoteltu. Toiminnan ytimessä on elävän musiikin kokemus: Se, että esiintyjä nousee lavalle ja yleisö saapuu esitystä kuulemaan, katsomaan ja kokemaan. Se on elävän musiikin alan perustoimintaa, jonka ympärille myös näitä tukimalliehdotuksia on rakennettu. Toki alan tavoitteena on pysyä mukana myös muutoksissa ja päivittää omaa osaamistaan muutosten vaatimalla tavalla. Tätä uusiutumista on niin ikään tarpeen tukea julkisella rahoituksella.

Lisäksi huomionarvoista on, että musiikkitapahtumat ovat elinkeino ja tämän ei tule asettua esteeksi julkiselle rahoitukselle. Alan perustoiminta on enimmäkseen markkinaehtoista, mutta sen kehittämiseen kaivataan vetoapua myös julkiselta sektorilta. Julkisella tuella voidaan taata alan toimijoiden taloudellinen valmius toimintatapojen kehittymiseen myös niin kutsutuissa nivelvaiheissa, joissa uusiin mahdollisuuksiin voidaan tarttua ja toisaalta yllättäviin haasteisiin voidaan valmistautua.

Viimeisimpänä tällaisena nivelvaiheena voidaan pitää pandemiasta elpymisen aikaa, jonka myötä ala etsi uusia tehokkaampia, resurssiviisaampia ja turvallisempia tapoja toimia. Toimintatapojen kehittymisen ei kuitenkaan aina tule niveltä globaaleihin kriiseihin huolimatta siitä, että näiden kriisien – pandemian, ilmastonmuutoksen, Euroopan sotatilan ja energiakriisin vaikutukset näkyvät konkreettisesti myös musiikkitapahtumien järjestämisen edellytyksissä. Elävän musiikin toimijoiden tukeminen on tärkeää myös uusien positiivisten avausten äärellä. Alalla halutaan kannustaa myös vakiintuneita toimijoita toimintansa uudistamiseen.

Yhteistyö on elävän musiikin vapaalle kentälle tärkeä arvo. Tämän esityksen valmistelussa on käyty aktiivista keskustelua LiveFINin jäsenistön ja esimerkiksi Muusikkojen liiton, Musiikin edistämissäätiön ja Suomen Jazzliiton kanssa. LiveFIN haluaa esityksellään vaalia koko elävän musiikin ekosysteemin – musiikkitapahtumien järjestäjien, esiintyjien ja artistien, heitä edustavien agenttien ja managerien, tuotannon ja tekniikan tekijöiden hyvinvointia, työn tekemisen mahdollisuuksia ja taloudellista menestystä. Ja ottaa kaikessa tekemisessä huomioon myös erilaiset yleisöt ja musiikkitapahtumien kävijät.

Esitys elävän musiikin vapaan kentän tukimalleiksi

LiveFIN ry esittää seuraavia konkreettisia toimenpide-ehdotuksia, joilla elävän musiikin vapaan kentän toimijoita olisi mahdollista tulevaisuudessa tukea:

Uusien avausten tuki – *Elävän musiikin starttiraha*

Julkisella rahoituksella tuetaan elävän musiikin alan uusia avauksia ja ideoita sekä tuoreita tekijöitä. Tuessa voidaan huomioida myös jo vakiintuneiden toimijoiden uudet toimintamallit. Uusia ideoita ja kokeiluja tuetaan kolmivuotisella avustuksella – “starttirahalla”, jonka jälkeen toimijalla itsellään on mahdollisuus arvioida toimintansa elinkelpoisuutta ja jatkaa toimintaansa omaehtoisesti.

Uusia avauksia voivat olla esimerkiksi uudenlaisen ohjelman rakentaminen musiikkitapahtumaan, uusien kykyjen esiin nostaminen, uusien yleisöjen tavoittaminen tai uudenlaiset työtavat.

Tukea on mahdollista hakea musiikkitapahtuman järjestämisen kuluihin (esimerkiksi esiintymispalkkioihin, tuotantoon, viestintään tai henkilöstökuluihin). Tuen saaja voi olla tapahtuman varsinainen järjestäjä tai sen osatoteuttaja (esimerkiksi esiintyjän ohjelmatoimisto tai manageriyritys), jos tämä edistää jotakin uutta toimintatapaa. Myös esiintyjä tai esiintyjän työryhmä voi hakea tukea, jos se toiminnallaan edistää jotakin uutta tekemisen tapaa.

Tuen saamisen keskeinen kriteeri on se, että uusi avaus tai idea liittyy elävän musiikin tapahtumaan, sen järjestämiseen tai siellä esiintymiseen. Keskeinen kriteeri on myös uuden avauksen alalle implementoinnin mahdollisuus jatkossa. Toimintamalli tulee olla tavalla tai toisella monistettavissa alan muiden toimijoiden käyttöön.

Tuki on harkinnanvaraista. Tuen saaminen ei ole sidoksissa musiikkitapahtuman taloudelliseen lopputulokseen.

Yhteistyötuki – *Elävän musiikin, taiteen ja kulttuurin verkostot hyötykäyttöön*

Julkisen tuen tulee kannustaa taide- ja kulttuurialan toimijoita yhteistyöhön. Erityisesti eri kulttuurin lajien ja toimialojen väliset yhteistyöt, jotka lisäävät alojen välistä yhteisymmärrystä, resurssivaihtoa ja tiivistävät tekemisen hallinnollista tehokkuutta ovat etusijalla julkisen rahoituksen saajina. Yhteistyötuki voi olla paitsi taiteen ja kulttuurin lajien välistä tai vapaan kentän ja valtionosuustoimijoiden yhteistyötä, myös eri toimialojen välistä tekemistä laajemminkin.

Tukea voi hakea eri elävän musiikin, kulttuurin ja tapahtuma-alojen yhteisöt tai työryhmät. Tuki on harkinnanvaraista. Tuen saaminen ei ole sidoksissa toiminnan taloudelliseen lopputulokseen.

Yleisötyön tuki – *Elävän musiikin tapahtumiin osallistumista tuetaan*

Elävän musiikin tapahtumat tavoittavat vuosittain merkittävän määrän erilaisia yleisöjä. Suuren tavoitavuutensa vuoksi elävän musiikin vapaan kentän tapahtumien saavutettavuutta ja niihin osallistumista eli yleisötyötä kehitetään julkisella tuella. Markkinavetoinen elävän musiikin yksityissektori on valovuosia jäljessä mahdollisuuksissa kehittää yleisötyötään eivätkä toimijat ole yhdenvertaisia valtionosuusjärjestelmän tukemien kulttuurilaitosten kanssa. Siksi julkisen tuen myöntäminen yleisötyöhön juuri elävän musiikin vapaan kentän toimijoille on tärkeää. Myös yleisötyön kehittämistä edistäviä tutkimuksia ja selvityksiä tuetaan.

Yleisötyöllä voidaan tarkoittaa tässä yhteydessä kävijämäärän kasvua tai tietyn kävijäkunnan vakiinnuttamista edistäviä toimia, osallistavaa kulttuuritoimintaa, jolla on sosiaalipoliittinen luonne, tai vaikkapa tietyn yleisöryhmän maun kehittämistä ja musiikkitapahtumien ohjelmiston monipuolistamista. Sosiaalisen vastuun teemat – yhdenvertaisuus ja saavutettavuus korostuvat tuen myöntämisen kriteereissä.

Tukea voi hakea eri elävän musiikin, kulttuurin ja tapahtuma-alojen yhteisöt tai työryhmät. Tuki on harkinnanvaraista. Tuen saaminen ei ole sidoksissa toiminnan taloudelliseen lopputulokseen.

Kiertuetoiminnan kestävä kehitys

LiveFIN ry on osallistunut oman tukimalliesityksen valmistelun lisäksi Suomen Jazzliiton, Muusikkojen liiton sekä Musiikin edistämissäätiön edustajien kesken käytyyn keskusteluun kiertuetoiminnan kestävä kehityksen näkymistä. Tämän keskustelun välitämme tiedoksi myös Taiteen edistämiskeskukselle. Elävän musiikin toimiala ja eri musiikkijärjestöt ovat halukkaita yhdessä edistämään alan kestävä kehityksen toimia kaikilla rintamilla.

Samalla kun tarkastellaan elävän musiikin vapaan kentän toiminnan ja siihen liittyvien tukien kehittämistä, on tärkeää tarkastella kaikkia kehittämistoimintaa suhteessa siihen tosiseikkaan, että elävän musiikin kentän on muun yhteiskunnan lailla pystyttävä kriittisesti tarkastelemaan järjestämiensä palvelujen ympäristöjalanjälkeä ja keinoja vaikuttaa sen kehittämiseen tulevaisuudessa.

Pitkien etäisyyksien haja-asutetussa valtiossa saavutettavien kulttuuripalvelujen ja elävän esittämisen varsinkin kiertuemallisen toiminnan paremmin koordinoitua suunnittelulla voidaan vaikuttaa todennäköisesti merkittävästikin siihen kokonaisilmastovaikutukseen, joka alueellisen saavutettavalla ja genrealikoimaltaan rikkaalla elävän esittämisen kokonaisuudella voi parhaimmillaan olla. Yksinkertaistaen voidaan todeta, että kun etäisyydet maassamme ovat pitkiä, on ennen liikennöinnin sähköistymistä ja todennäköisesti vielä pitkään sen jälkeenkin kaikkea muuta kuin yhdentekevä päästökysymys matkustavatko artistit pitkiä yksittäisiä matkoja suuren määrän yleisöä lähelle vai suuret määrät yleisöä valtavan määrän matkoja artistien kaukana kotipitäjästä järjestettäviin tilaisuuksiin.

Sektorin omana tavoitteena on selvittää kattavasti:

- livemusiikin nykyiset ympäristövaikutukset kaikilla toiminnan tasoilla; ja
- keinot vaikuttaa näihin ympäristövaikutuksiin niin, että toiminnan tavoitteet eivät olennaisesti kärsi.

Optimaalisessa tilanteessa elävän musiikin vapaan kentän tukitoiminta tukee koko musiikkisektorin kestävä kehitystä niin, että elävä musiikki edelleen hyvin suosittuna ja kansalaisille tärkeänä taidemuotona tyydyttää yleisöjen kulttuuritarpeita sekä alueellisesti että musiikkitarjonnan monimuotoisuuden näkökulmasta kattavasti, ja niin, että sektorin ympäristöjalanjälki kokonaisuudessaan saadaan kulloisessakin vihreän siirtymän vaiheessa kestävimälle mahdolliselle tasolle.

Lisätietoja:

Jenna Lahtinen
Toiminnanjohtaja
LiveFIN ry

jenna.lahtinen@livefin.fi
+358 50 376 3767